

Brüsszel, 2024. június 11.
(OR. en)

10251/1/24
REV 1

SOC 392
EMPL 223
ECOFIN 603

FELJEGYZÉS

Küldi:	a szociális védelemmel foglalkozó bizottság
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	A szociális védelemmel foglalkozó bizottság és az Európai Bizottság 2024. évi jelentése a nyugdíjak megfelelőségéről – főbb következtetések – <i>A szociális védelemmel foglalkozó bizottság elnökének tájékoztatója</i>

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a nyugdíjak megfelelőségéről szóló, a szociális védelemmel foglalkozó bizottság által 2024. május 16-án véglegesített 2024. évi jelentés főbb következtetéseit. A főbb következtetéseket a szociális védelemmel foglalkozó bizottság elnöke az EPSCO Tanács 2024. június 20-i ülésén fogja előterjeszteni, majd a Tanács várhatóan jóváhagyja azokat a nyugdíjak megfelelőségéről szóló tanácsi következtetések (10550/24) révén.

A jelentés teljes szövege a 10251/24 ADD 1 dokumentumban található.

Az országprofilok a 10251/24 ADD 2 dokumentumban találhatók.

A NYUGDÍJAK MEGFELELŐSÉGÉRŐL SZÓLÓ 2024. ÉVI JELENTÉS

FŐBB KÖVETKEZTETÉSEK

A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, a szociális védelemmel foglalkozó bizottság és az Európai Bizottság által közösen készített 2024. évi jelentés támogatja a megfelelő időskori jövedelem biztosítására irányuló nemzeti erőfeszítéseket, összhangban a szociális jogok európai pillérének 15. alapelvével. A jelentés elemzi, hogy a nyugdíjrendszerek milyen mértékben biztosítanak megfelelő jövedelmet a nyugdíj során – vagyis **megelőzik-e az időskori szegénységet, és fenntartják-e a férfiak és a nők jövedelemszintjét nyugdíjuk teljes időtartama alatt**, mind jelenleg, mind a jövőben. A jelentés mostani kiadását megelőző három évet az európai társadalmak és gazdaságok előtt álló rendkívüli kihívások fémjelezték: a Covid19-világjárvány, amelyet magas infláció és az Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja által kiváltott kiemelkedően magas energiaköltségek követtek. Eközben továbbra is sürgetőek maradtak az olyan megatrendekhez kapcsolódó strukturális kihívások, mint a demográfiai változások és a munka változó világa. Mindezek összefüggésében a jelentés az alábbi főbb következtetéseket emeli ki.

– A nyugdíjak megfelelőségére vonatkozó jelenlegi kép továbbra is vegyes –

1. **Az időskorúak szegénységének és társadalmi kirekesztődésének kockázata 2019 óta tovább növekszik, aminek háttérében a növekvő relatív jövedelmi szegénység áll, annak ellenére, hogy csökken az anyagi és szociális nélkülözés.** 2022-ben a 65 éves és annál idősebb emberek több mint egyötöde volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának az EU-ban. Ez 18,5 millió embert jelent, és ez a szám a növekvő szegénységi ráta és a népesség elöregedése miatt emelkedik. Bár továbbra is jelentős különbségek állnak fenn az egyes országok között, az idősebb nők minden országban jobban ki vannak téve a szegénység kockázatának, mint a férfiak. **A különösen időskorúak, közülük is a nők, általában jobban ki vannak téve a szegénység kockázatának.** 2022-ben az EU-ban a 75 éves és annál idősebb nők közel egynegyede volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának.

2. **Az idősök jövedelme az EU-ban továbbra is átlagosan a munkaképes korúak jövedelmének 90 %-a alatt van,** és jelentős különbségek mutatkoznak a nők és férfiak, valamint az egyes országok között. A nyugellátások átlagosan az életpálya késői szakaszában szerzett munkajövedelem mintegy háromötödét teszik ki. Az idősök jövedelmi egyenlőtlensége 2019 óta csökkent, ami valószínűleg tükrözi az alacsonyabb jövedelmű nyugdíjasok védelmét célzó, a közelmúltbeli válságok idején széles körben alkalmazott intézkedéseket.
3. **A várható élettartam növekedése az elmúlt évtizedben lelassult az EU-ban.** Ezt a hosszabb távú tendenciát tovább súlyosbította a Covid19-világjárvány során tapasztalt megnövekedett mortalitás, mivel 2020 és 2022 között csökkent az idősök száma, és a 65 éves korúak várható élettartama is visszaesett. Az egészséges életéveknek az időskorban hátralévő várható élettartamon belüli aránya ugyanakkor az évszázad eleje óta összességében stabil maradt az EU-ban.
4. **Az európaiak átlagosan várhatóan 21 évig élnek és részesülnek nyugdíjban nyugdíjba vonulásuk után.** Ez a Covid19-világjárvány miatt valamivel kevesebb, mint 2019-ben. A nyugdíjban való részesülés átlagos időtartama 15 és 25 év között mozog, ami a nyugdíjkorhatár és a várható élettartam terén fennálló nemzeti különbségeket tükrözi. A munkával töltött életszakasz időtartama (átlagosan 41 év) és a nyugdíjba vonulás közötti kapcsolat igen eltérő az EU-27-ben és Norvégiában.
5. **Az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás iránti igény az életkorral együtt növekszik, és a szegénység nagyobb kockázatát vonja maga után. Az időskori ápolási-gondozási szükségletek fedezése továbbra is kritikus társadalmi kihívást jelent.** Az állami szociális védelem nélküli tartós ápolás-gondozás teljes költsége nagyon magas lehet az idősök nyugdíjjövedelméhez képest, különösen a jelentősebb szükségletekkel rendelkezők esetében. A nők hosszabb ideig élnek rossz egészségi állapotban, mint a férfiak, és gyakrabban szorulnak ápolásra-gondozásra, miközben jövedelmük alacsonyabb. A szociális védelmi rendszerek Európában különösen a nyugdíjak és a tartós ápolás-gondozás különböző szakpolitikai kombinációi révén támogatják az idősök megfelelő életszínvonalának biztosítását. Azok a rendszerek, amelyeket a nyugdíjak alacsony megfelelése és a tartós ápolási-gondozási szükségletek alacsony lefedettsége jellemez, nagyobb kihívásokkal néznek szembe az ápolásra-gondozásra szoruló idősök tisztességes életszínvonalának biztosítása terén.

– A tagállamok további lépéseket tesznek a megfelelés biztosítása érdekében,
a jövőbeli megfelelésre azonban továbbra is nyomás nehezedik –

6. **A 2020–2023-as időszak válságkontextusában átmenetileg megváltozott a nyugdíjreform dinamikája, mivel valamennyi tagállam rendkívüli és ideiglenes intézkedéseket vezetett be. Folytatódott ugyanakkor a megfelelési mechanizmusok tartós megerősítése irányába mutató általános tendencia.** Ebben az időszakban a reformok fő tendenciái a következők voltak: a hozzáférés javítása és a jogosultságok megszerzése; a munkával töltött életszakasz meghosszabbításának és a későbbi nyugdíjba vonulásnak az előmozdítása pozitív ösztönzők és a nyugdíjba vonulási lehetőségek nagyobb rugalmassága révén; valamint a szegénység elleni védőháló megerősítése az alap- és a minimális ellátások reformja révén. Néhány tagállam a tőkefedezeti nyugdíjrendszerek szerepét erősítő és az egyéni jogosultságokat előmozdító reformokat is végrehajtott.
7. **Egy adott pályafutás esetében a nyugdíj-helyettesítési ráták az előrejelzések szerint a következő négy évtizedben csökkenni fognak, ami megerősíti a korábbi elemzések eredményeit.** A legtöbb országban mind a nők, mind a férfiak esetében csökkenni fognak a helyettesítési ráták, még ha figyelembe is vesszük a pályafutások előrejelzett meghosszabbodását és a nyugdíjkorhatár jogszabályi emelését, bár a csökkenés várható mértéke jelentősen eltér. Ez összhangban van azokkal a modellekkel, amelyek azt mutatják, hogy az egy főre jutó nyugdíjjövedelem az előrejelzések szerint csökkenni fog. A nyugdíjkorhatár továbbra is kulcsfontosságú tényező a jelenlegi és a jövőbeli nyugellátások magyarázatában. Míg a nyugdíjkorhatárt megelőző két év során történő nyugdíjba vonulás többnyire átmeneti vagy enyhe nyugdíjcsökkentést eredményez, a nyugdíjkorhatár utáni munkavégzés általában a helyettesítési ráta jelentős emelkedését eredményezi.

8. **A nyugdíjrendszerek és az adózás hatással vannak a nyugdíjjövedelmek szintjére és (újra)elosztására, valamint a nyugdíjak megfelelőségének jövőbeli alakulására.** A nyugdíjjövedelmek továbbra is egyenlőbben oszlanak meg, mint a munkából származó jövedelmek. Az alacsony keresetűek nyugdíj-helyettesítési rátája minden országban magasabb, míg a munkával töltött rövid életszakasz az arányosnál kisebb mértékben csökkenti a helyettesítési rátát, bár ez olykor nem elegendő ahhoz, hogy kiemelje az embereket a szegénységből. Az időskorban fennálló jövedelmi egyenlőtlenségek az előrejelzések szerint az elkövetkező évtizedekben nem változnak.
9. **A karriermegszakításokat a nyugdíjrendszerek nem egyformán védik.** A legtöbb országban a gyermekgondozás miatti karriermegszakítások viszonylag megfelelő védelemben részesülnek, míg a munkanélküliség miatti nyugdíjcsökkentés valamivel magasabb. A rokkantsági idő beszámításának mértéke országonként eltérő. A legtöbb ország általában kompenzálja az eltartott családtagok gondozását, és csak kis mértékben alacsonyabb nyugdíjat biztosít, mint ami folyamatos munkaviszony esetén jár.

10. **Az időskorúak többsége nő, ami miatt különleges társadalmi kihívást jelent a nemek között időskorban fennálló szakadék.** A férfiakhoz képest a nők még inkább ki vannak téve a szegénység kockázatának, ha egyedül élnek. Noha a férfiak és nők átlagnyugdíja közötti különbség továbbra is csökken, az időskori szegénység, a nyugdíj összege és a nyugdíjjogosultság terén a nemek között továbbra is létező szakadék tartós egyenlőtlenségekről tanúskodik. A nyugdíjak terén a nemek között fennálló szakadék (2022-ben uniós szinten 26 %) hátterében a szakmai pályafutás során fennálló különbségek összessége áll: a nők alacsonyabb fizetése, rövidebb és/vagy megszakított pályafutás, többek között ápolási-gondozási kötelezettségek miatt; valamint a részmunkaidős foglalkoztatás nagyobb aránya. Az alacsonyabb szintű pénzügyi jártasság akadályozhatja a nőket a nyugdíjtervezésben, amiből az következik, hogy pénzügyi oktatásra és a nyugdíjak átláthatóságára irányuló intézkedésekre van szükség.

11. **A várható élettartam terén mutatkozó egyenlőtlenségek kezelése kihívást jelent a nyugdíjpolitikák szempontjából.** A magasabban képzettek várhatóan hosszabb ideig élnek nyugdíjasként, részben az életmóddal kapcsolatos tényezők miatt, és ez a különbség különösen jelentős a férfiak körében. A magas iskolai végzettséggel rendelkezők lényegesen később lépnek be a munkaerőpiacra, és később is hagyják azt el, mint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők. A várható élettartam, valamint a munkaerőpiacra való belépéskori, illetve a munkaerőpiacról való kilépéskori életkor közötti különbségek regresszív elosztási hatással járhatnak. Mivel a növekvő élettartamra reagálva számos ország emeli a nyugdíjkorhatárt, elképzelhető, hogy a nyugdíjrendszereknek a különböző szakmai pályafutásokhoz kell igazítaniuk a nyugdíjbavonulási lehetőségeket az egyenlőtlenségek kialakulásának megelőzése érdekében.
12. **Az, hogy a munkából származó jövedelmek egyenlőtlensége miként nyilvánul meg a nyugdíjak egyenlőtlenségében, nagymértékben függ a nyugdíjrendszer progresszivitásától.** Az EU-27-ben és Norvégiában a nyugdíjrendszerek átlagosan a munkával töltött évek során felhalmozódott jövedelmi egyenlőtlenség egynegyedét ellensúlyozzák. A nyugdíjrendszer progresszivitása olyan elemektől függ, mint az átalányösszegű és a rászorultsági alapú ellátások, a járulékalapú nyugdíjak felső határa és a magas kereset esetén járó csökkentett jogosultságok.
13. **Az önálló vállalkozók nyugdíjai a prognózisok szerint átlagosan harmadával alacsonyabbak, mint a hasonló szakmai pályafutással rendelkező, teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók nyugdíja, a szabályok és az átlagkeresetek közötti különbségek miatt.** Az átalányösszegű vagy alacsonyabb járulékkulcsok, az alacsony járulékalap, illetve az egyszerűsített nyugdíj- vagy adórendszerek gyakran alacsony prognosztizált nyugdíjakhoz vezetnek az önálló vállalkozók esetében. Az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozó munkavállalók egyes országokban nehézségekkel találhatják magukat szemben a nyugdíjakhoz való hozzáférés tekintetében a minimálbérrel vagy a minimális munkaidővel kapcsolatos követelmények, illetve a jogosultságok megszerzésének korlátozott lehetőségei miatt.

14. **Az európai nyugdíjrendszerek és válságkezelési intézkedések enyhítették a Covid19-válság által a jelenlegi és jövőbeli nyugdíjakra gyakorolt hatást.** A fizetett nyugdíjak nominális értéken nem csökkentek. A válságnak a jövőbeli nyugdíjakra gyakorolt hatása a következőknek köszönhetően korlátozott volt: a munkahelymegtartási programok szélesebb körű alkalmazása, amelyek keretében általában folytatódott a nyugdíjjogosultságok szerzése; támogatás nyújtása a nyugdíjjárulékokhoz; a munkanélküliség és a betegszabadság esetén biztosított védelem kiterjesztése; valamint az önálló vállalkozók javát szolgáló egyedi intézkedések. A tőkefedezeti nyugdíjrendszerek azonban ebben az időszakban erős volatilitásnak voltak kitéve.
15. **Noha a 2022–2023-ban tapasztalt inflációs hullám miatt a legtöbb tagállamban csökkent a nyugdíjak reálértéke, a nyugdíjasok vásárlóereje még mindig megfelelően védve volt a munkaképes korú népesség vásárlóerejéhez képest.** A nyugdíjasok támogatására irányuló intézkedések magukban foglalták a rendszeres indexálást és az ellátások rendkívüli emelését, a nyugdíjkiegészítéseket és az egyéb pénzbeli juttatásokat. Mivel az alacsony jövedelmű nyugdíjasok jobban ki vannak szolgáltatva a magas inflációnak, számos ország prioritásként kezelte a védelmüket, minimumjuttatások vagy célzott támogatási intézkedések útján.
16. **A nyugdíjindexálás kulcsfontosságú szakpolitikai eszközt képez ahhoz, hogy meg lehessen védeni a nyugdíjasokat a jövedelmük erodálódásától.** A nyugdíjak hosszú távú indexálása azonban a legtöbb országban nem tart teljes mértékben lépést a munkából származó jövedelmek növekedésével. Míg a bérindexálás általában előnyösebb a nyugdíjasok számára, mint az árindexálás, ez a helyzet a közelmúltbeli magas infláció időszakában megfordult. Az indexálás gyakorisága szintén kulcsfontosságú a nyugdíjak megfelelőségének biztosításához erőteljes áremelkedések idején.

Ezen észrevételek fényében a szociális védelemmel foglalkozó bizottság és a Bizottság úgy véli, hogy folytatni kell a szociális jogok európai pillérének végrehajtására irányuló erőfeszítéseket. Az inkluzív és szilárd munkaerőpiacok kulcsfontosságúak ahhoz, hogy egy idősödő társadalomban fenn lehessen tartani a nyugdíjak megfelelőségét. Az EU-nak továbbra is támogatnia kell a nemzeti szakpolitikákat, amelyek célja megfelelő nyugdíjak biztosítása a szakpolitikák széles kombinációja révén, többek között azáltal, hogy kezelik a munkával töltött életszakasz során a nemek közötti egyenlőtlenségeket, csökkentik az ápolási-gondozási feladatok hatását, valamint szociális védelmet biztosítanak az ápolási-gondozási szükségletek vonatkozásában. [A szociális védelemhez való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlás](#) és [a megfizethető magas színvonalú tartós ápolásról-gondozásról szóló tanácsi ajánlás](#) végrehajtására irányuló kitartó erőfeszítések – többek között a szociális védelemmel foglalkozó bizottság keretében az intézkedések támogatása és nyomon követése – jelentős mértékben hozzájárulnak az idősebb európai polgárok magas életszínvonalának fenntartásához. Amint azt a [demográfiai eszköztár](#) is szorgalmazza, az uniós és a nemzeti szakpolitikáknak elő kell segíteniük azt, hogy az európai polgárok megvalósíthassák törekvéseiket, többek között az idősebb generációk cselekvési lehetőségeinek javítása és jólétük fenntartása révén.

Az időskorban biztosított szociális védelem megfelelősége és fenntarthatósága folyamatos nyomon követést és elemzést igényel, beleértve az időskorral összefüggő kiadások fenntarthatóságának, valamint a nyugdíjak és a tartós ápolás-gondozás megfelelőségének elemzése közötti szoros koordinációt. Ennek fényében sor fog kerülni a nyugdíjak megfelelőségéről, illetve az idősödésről szóló 2024. évi jelentések közös áttekintésére. A szociális védelemmel foglalkozó bizottság és a Bizottság 2027-ben újra jelentést fog készíteni a nyugdíjak megfelelőségéről és a tartós ápolás-gondozásról. Ennek során törekedni fognak arra, hogy koherens elemzést készítsenek a nyugdíjak megfelelőségére és a tartós ápolásra-gondozásra vonatkozóan, amennyiben megvalósítható, egy közös jelentés révén, továbbá arra, hogy tovább erősítsék a szinergiákat az idősödésről szóló jelentéssel.